

ФАКТОРИ ЗМІНИ ОБОРОТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

Тютюнник С. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Шимко О. М., здобувач вищої освіти за ступенем магістр, спеціальність «Облік і оподаткування», Полтавська державна аграрна академія

На фінансовий стан підприємства в умовах ринкової економіки значний вплив здійснює своєчасність погашення дебіторської заборгованості. У відповідності до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [2]. До завдань аналізу дебіторської заборгованості належать: аналіз обсягів та динаміки дебіторської заборгованості в цілому по підприємству, в розрізі її видів та основних дебіторів; оцінка структури дебіторської заборгованості за строками непогашення; розрахунок показників комплексного оцінювання дебіторської заборгованості та визначення впливу факторів на їх зміну; порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості з визначенням дебетового (кредитового) сальдо; розробка системи заходів щодо скорочення обсягів простроченої та безнадійної заборгованості.

Одним із завдань аналізу дебіторської заборгованості є розрахунок показників її комплексного оцінювання та визначення впливу факторів на їх зміну. До цих показників відносять:

- коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості (визначається як відношення суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості): характеризує кількість оборотів дебіторської заборгованості за календарний рік;
- тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (розраховується

як відношення 360 днів до коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості): показує середню кількість днів, які необхідні для повернення дебіторської заборгованості підприємству;

- частка дебіторської заборгованості в майні підприємства (визначається як відсоткове відношення середньорічної величини дебіторської заборгованості до середньорічної вартості майна): характеризує частку майна підприємства, сформованого за рахунок боргів дебіторів;

- частка поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах (визначається як відсоткове відношення середньорічної величини поточної дебіторської заборгованості до середньорічної вартості оборотних активів): характеризує частку оборотних активів підприємства, сформованих за рахунок боргів дебіторів;

- коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості (розраховується як відношення середньорічної величини поточної дебіторської заборгованості до середньорічної величини кредиторської заборгованості): про ефективний рівень платіжно-розрахункових відносин підприємства свідчить наближення значення даного коефіцієнта до 1;

- відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (визначається як відсоткове відношення середньорічної величини дебіторської заборгованості до суми чистого доходу від реалізації продукції): позитивним є зниження значень даного показника у динаміці.

З метою більш поглибленого оцінювання дебіторської заборгованості пропонується визначати вплив факторів на зміну коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості (з метою визначення резервів його підвищення) за наступною методикою. Значення коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості ($K_{об}$):

- базового року: $K_{об0} = ЧД_0 \div ДЗ_0$, (1)

- умовне значення: $K_{обум} = ЧД_1 \div ДЗ_0$, (2)

- звітнього року: $K_{об1} = ЧД_1 \div ДЗ_1$, (3)

де $ЧД_0$ і $ЧД_1$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідно у базовому і звітному роках, тис. грн;

$ДЗ_0$ і $ДЗ_1$ – середньорічна величина дебіторської заборгованості відповідно у базовому і звітному роках, тис. грн.

Загальна зміна (+,-) коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості:

$$\Delta K_{об} = K_{об1} - K_{об0}, \quad (4)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta K_{обЧД} = K_{обум} - K_{об0}, \quad (5)$$

2) середньорічної величини дебіторської заборгованості:

$$\Delta K_{обДЗ} = K_{об1} - K_{обум}. \quad (6)$$

У межах управління дебіторською заборгованістю В. Ю. Бабаєв та І. О. Гальченко пропонують такі заходи її мінімізації: оцінка платоспроможності й ділової сумлінності покупців та замовників продукції як спосіб прогнозування виникнення неплатежів; співпраця лише за 100%-ю передоплатою з покупцями і замовниками, якщо є підозри, що не буде оплачено рахунок; використання систем оплат, взаємоприйнятних для дебітора і кредитора, що враховує їх фінансові можливості (знижки і націнки, передплата та інші); самострахування ризиків, пов'язаних із дебіторською заборгованістю; відмова у продовженні договору з діловим партнером, відносно якого існує невпевненість у його платоспроможності [1].

Список використаних джерел:

1. Бабаєв В. Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / В. Ю. Бабаєв, І. О. Гальченко // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 2 (33). – С. 1-7.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 237 від 8 жовт. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.